

MAAELUMINISTEERIUM

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse

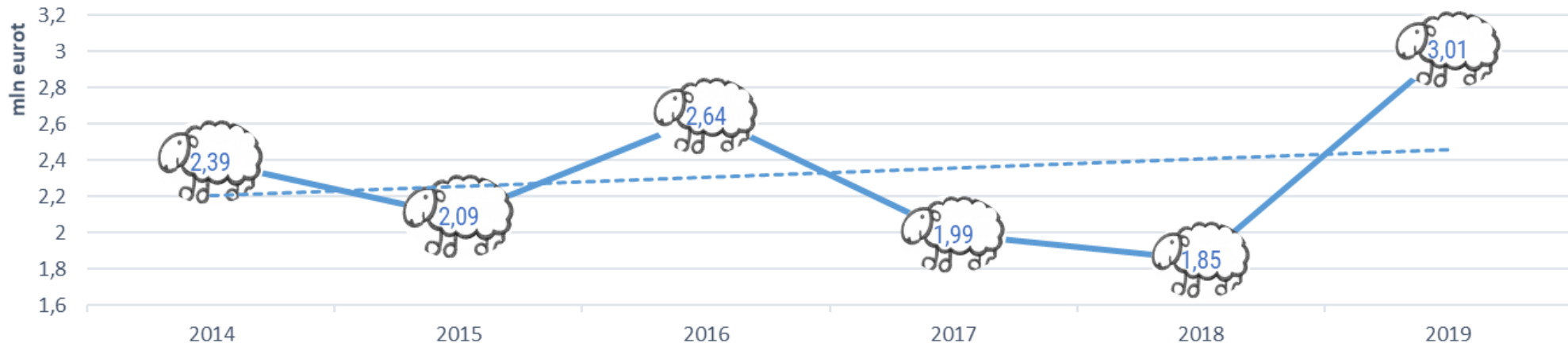
Ülevaade lamba- ja kitsekasvatuse sektorist ja arengutest uue ÜPP valguses

Marko Gorban
Maaeluministeerium

27.11.2020

Ülevaade sektori hetkeolukorrast

Lammaste ja kitsede toodangu väärtus moodustab majandusharu kogutoodangu väärtusest ca 0,3%,

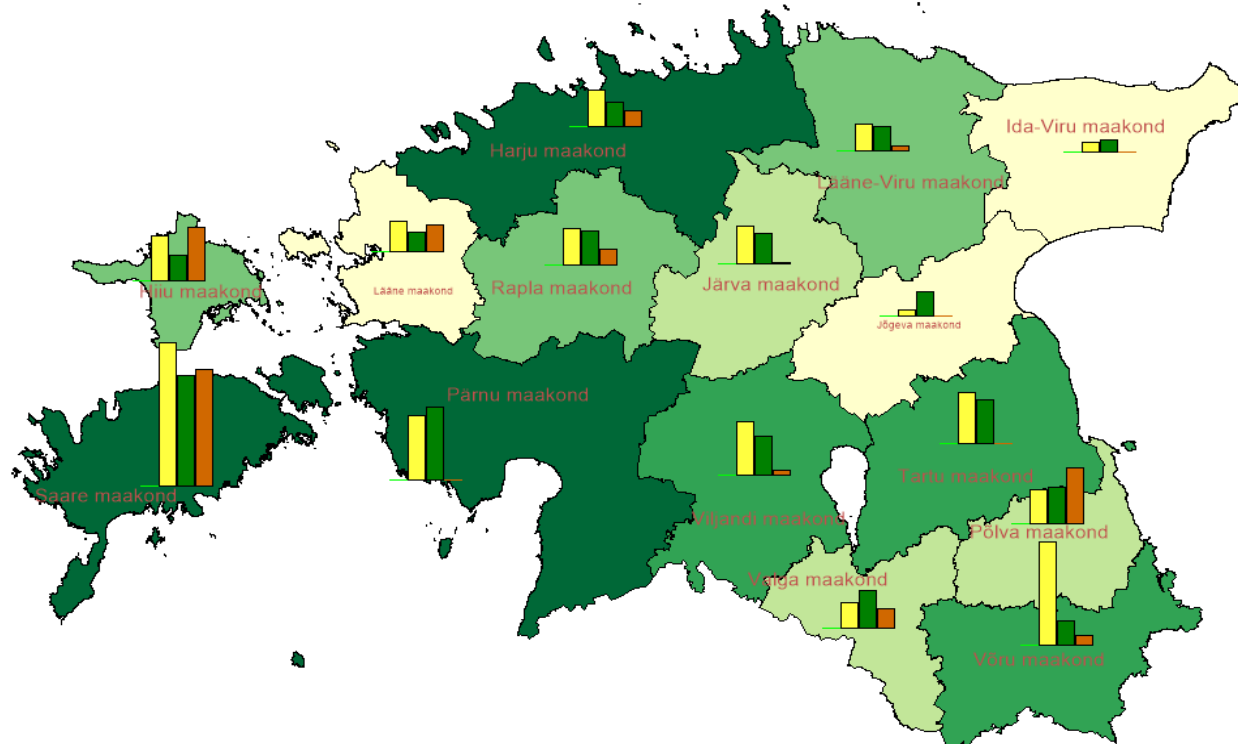

Aastane toodangu väärtus kõigub 1,8 - 3 mln euro väärtuses

Tootmisega seotud toetused sellest 10-20%

Esialgse hinnangu järgi võib kogutoodangu väärtuseks 2020 aastal kujuneda 2% vähem kui 2019 aastal (ca 2,96 mln eurot)

Lamba- ja kitsekasvatavad maakondades

Kokku 2094 isikut

Ilma maata 843

Taotleb:

KSM 35 isikut

MAHE 408 isikut

LHT 325 isikut

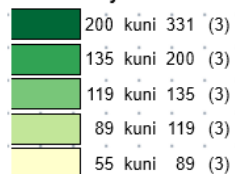
PLK 193 isikut

ÜPT 5,3% kogupinnast

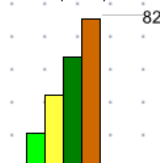
sh renditud 51%

sh püsirohumaa 65%

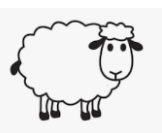
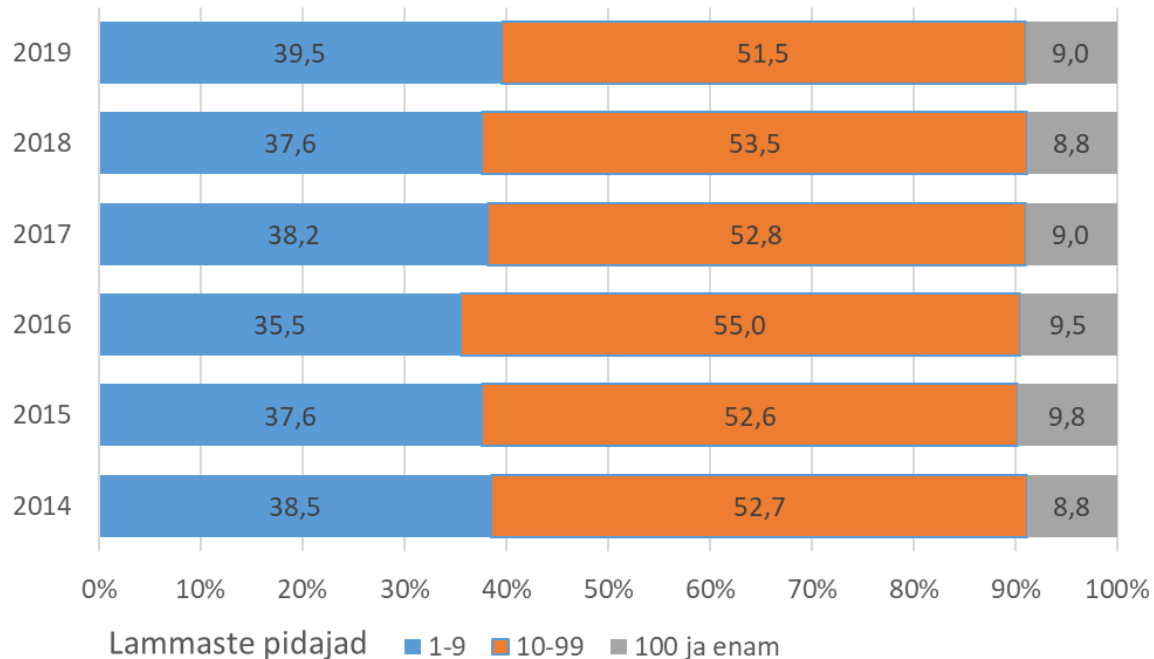
Lamba- ja kitsekasvatavad maakondades

Keskkonnatoetusi taotlevad lamba- ja kitsekasvatavad
PRIA (2019)

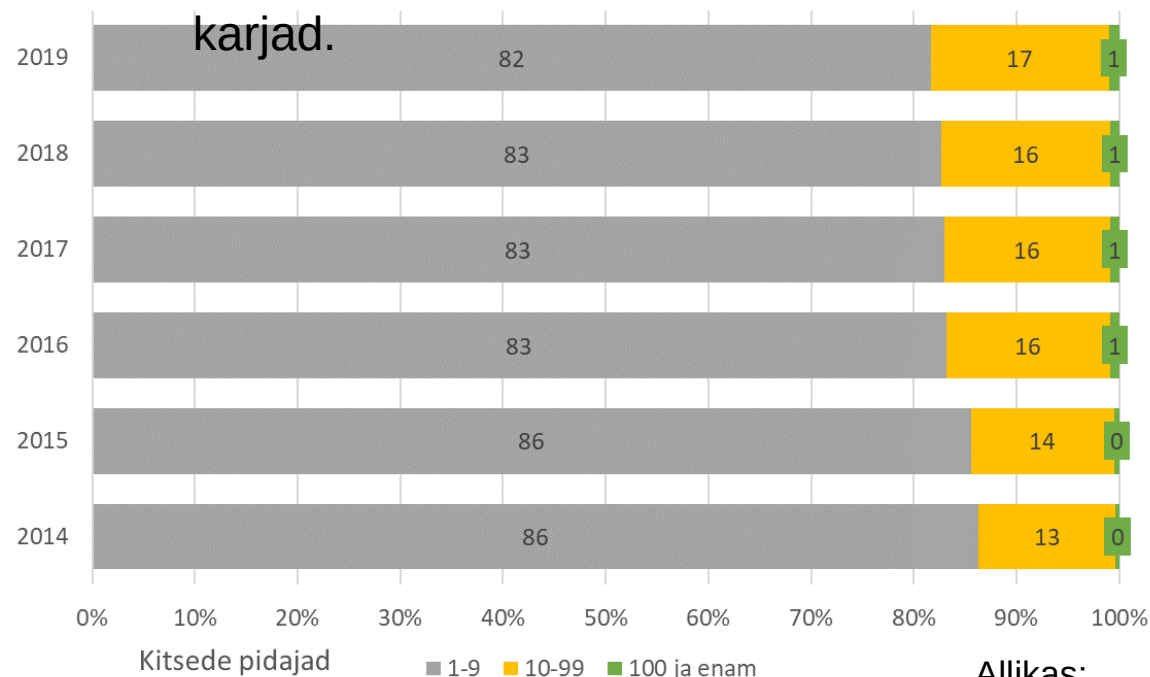
Lammaste ja kitsede pidajad ning karja

- 9% lambakasvatajatel on 100 ja enama pealised karjad ning neil on 50% lammastest.
- Üle 50% lambakasvatajatest peab 10-99 lammast.
- ~40% lambakasvatajatest peab 1-9 lammast

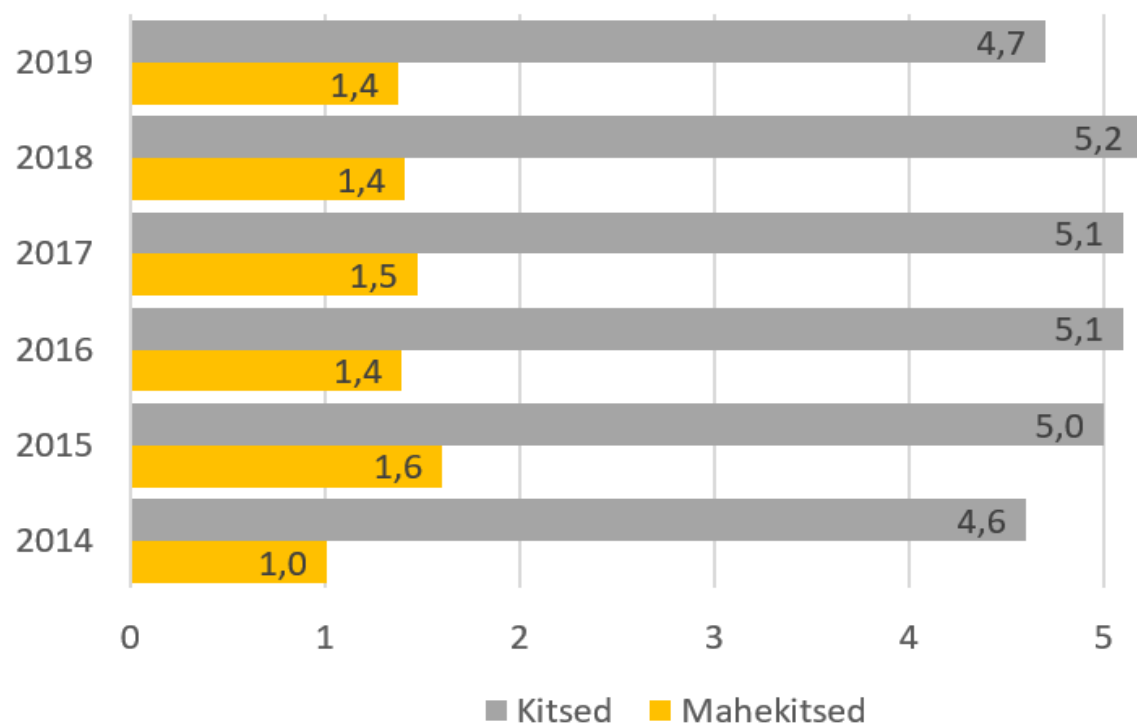
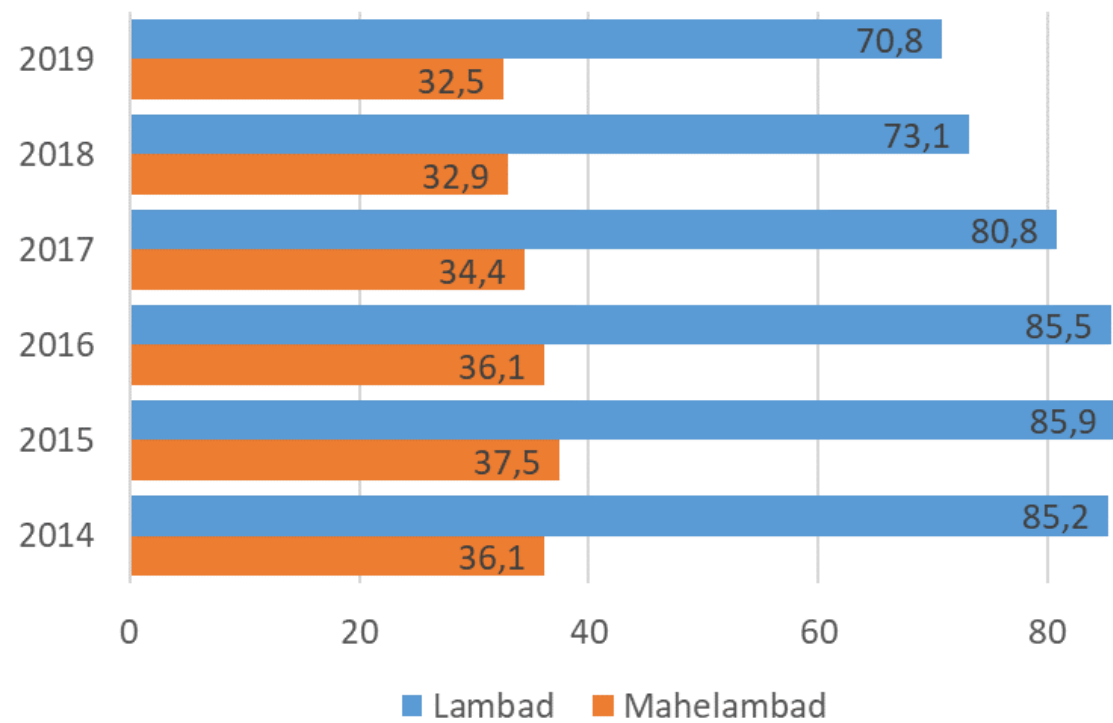

- Üle 80% kitsekasvatajatest peab 1-9 kitse ja neil on 30% kitsedest.
- 16-17% kitsekasvatajatest peab kitsi 10-99 pealistes karjades ja neil on ~50% kitsedest.
- 1% kitsekasvatajatest on üle 100 pealised karjad.

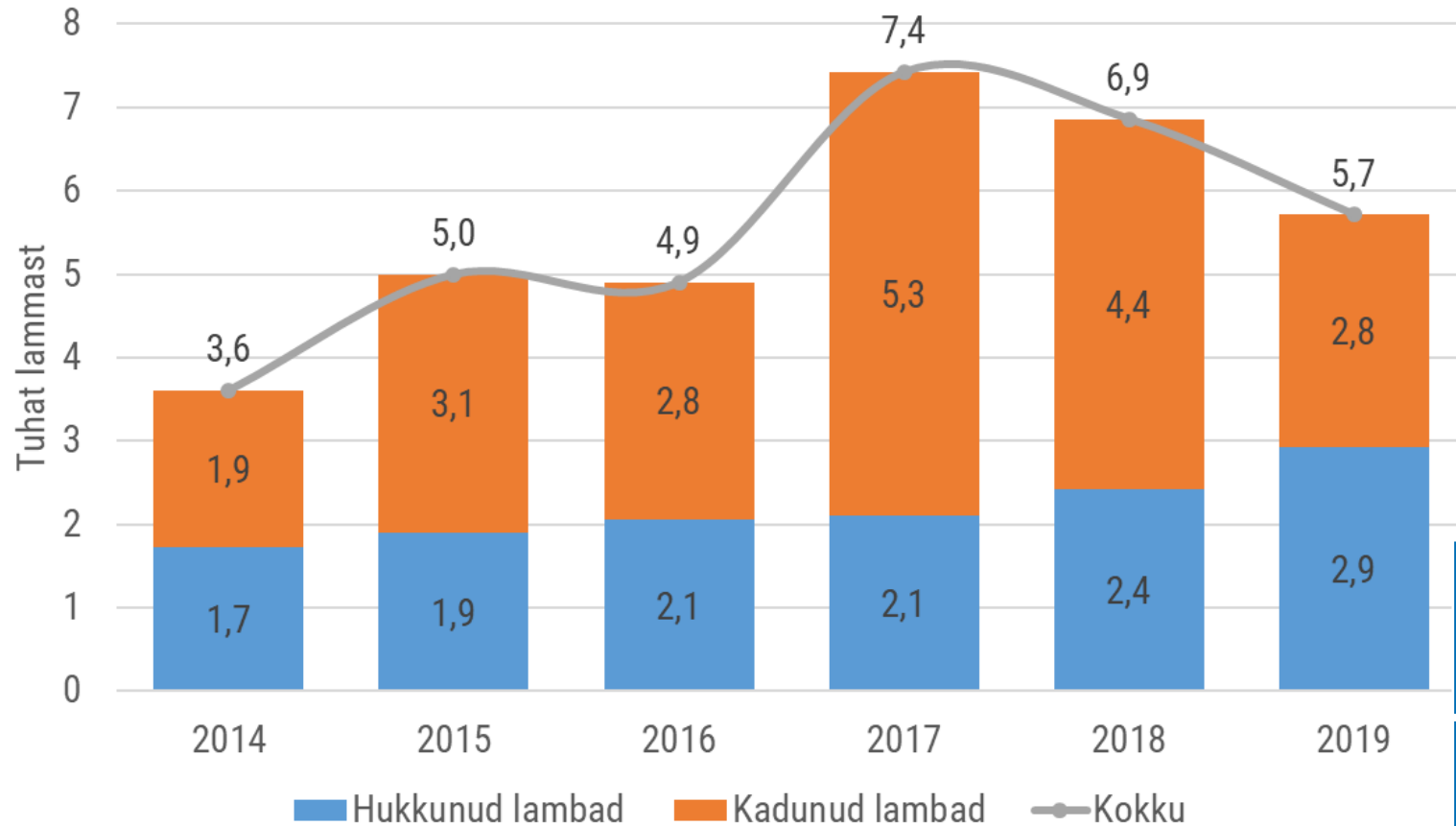
Allikas:
RIA

Lammaste ja kitsede arv 2014-2019

	Algtase (2017)	2019	Sihttase (2023)
Utt ja utt-tallede arv, tuhat	47,7	48,6	114
Jõudluskontrolli aluste uttede osatähtsus	9,4%	13%	20%

Hukkunud ja kadunud lambad aastatel 2014-2019

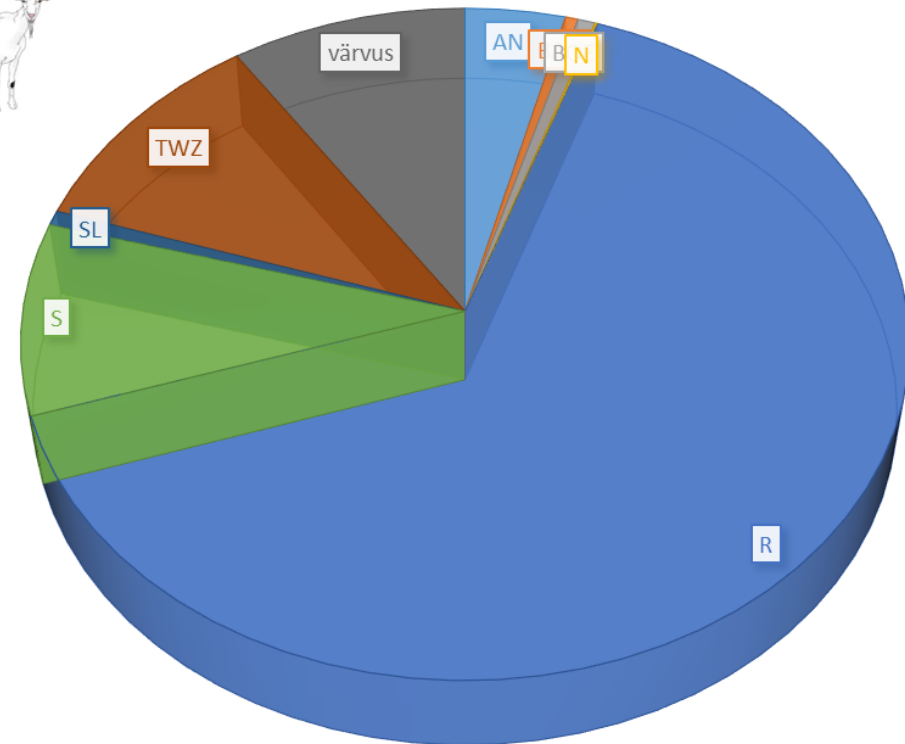
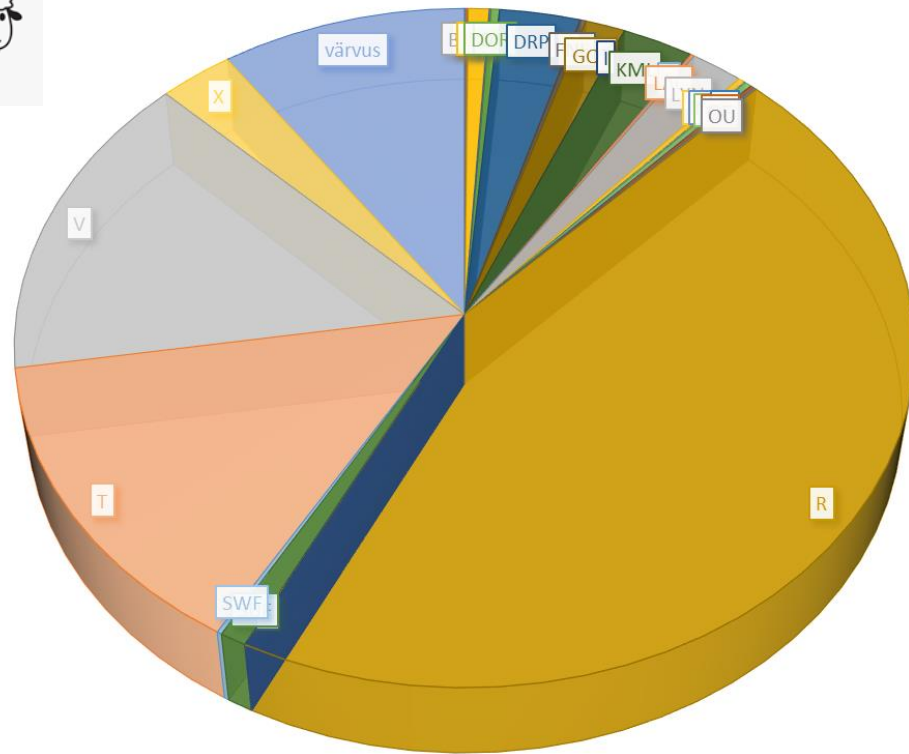

2019. aastal:

- hukkus ja kadus kokku 5715 lammast
- 476 lammast kuus
- 16 lammast päevas

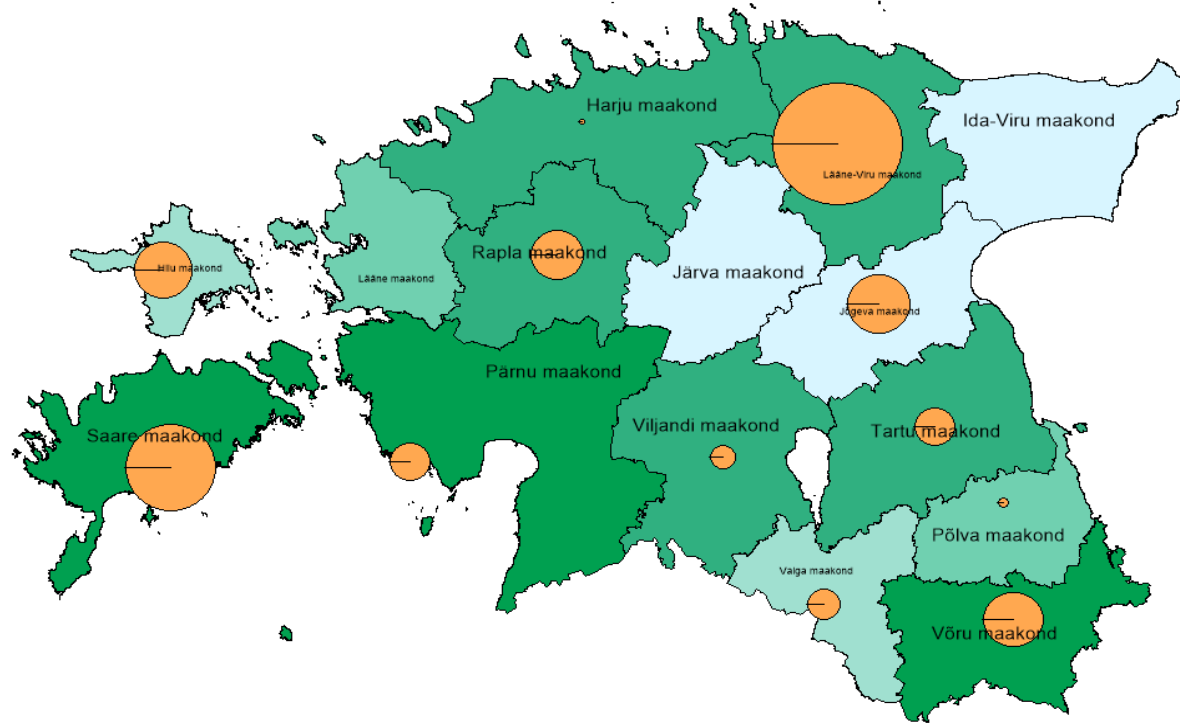
	Algtas e (2017)	2019	Sihttas e (2023)
Hundi ja ilvese murtud lammaste arv	1147	848	650

Lamba- ja kitsetõud põllumajandusloomade registris, 2019

	Algtase (2017)		2019		Sihttase (2023)	
Kohalike tõugude tõuraamatu uttede arv	EV	2 179	EV	2 021	EV	4 000
	ET	1 426	ET	1 038	ET	3 000
	KML	224	KML	369	KML	800
Teiste aretusprogrammide tõuraamatu uttede arv		0		1 012		2 000

Lambad ja kitsed ning nende liha käitlemine

Lammaste ja kitsede arv maakonnas

PRIA andmed 15.06.2019 seisuga

6 200 kuni 10 270	(3)
4 000 kuni 6 200	(5)
3 500 kuni 4 000	(2)
3 000 kuni 3 500	(2)
1 200 kuni 3 000	(3)

Lamba- ja kitseliha käidelud kogus maakonnas

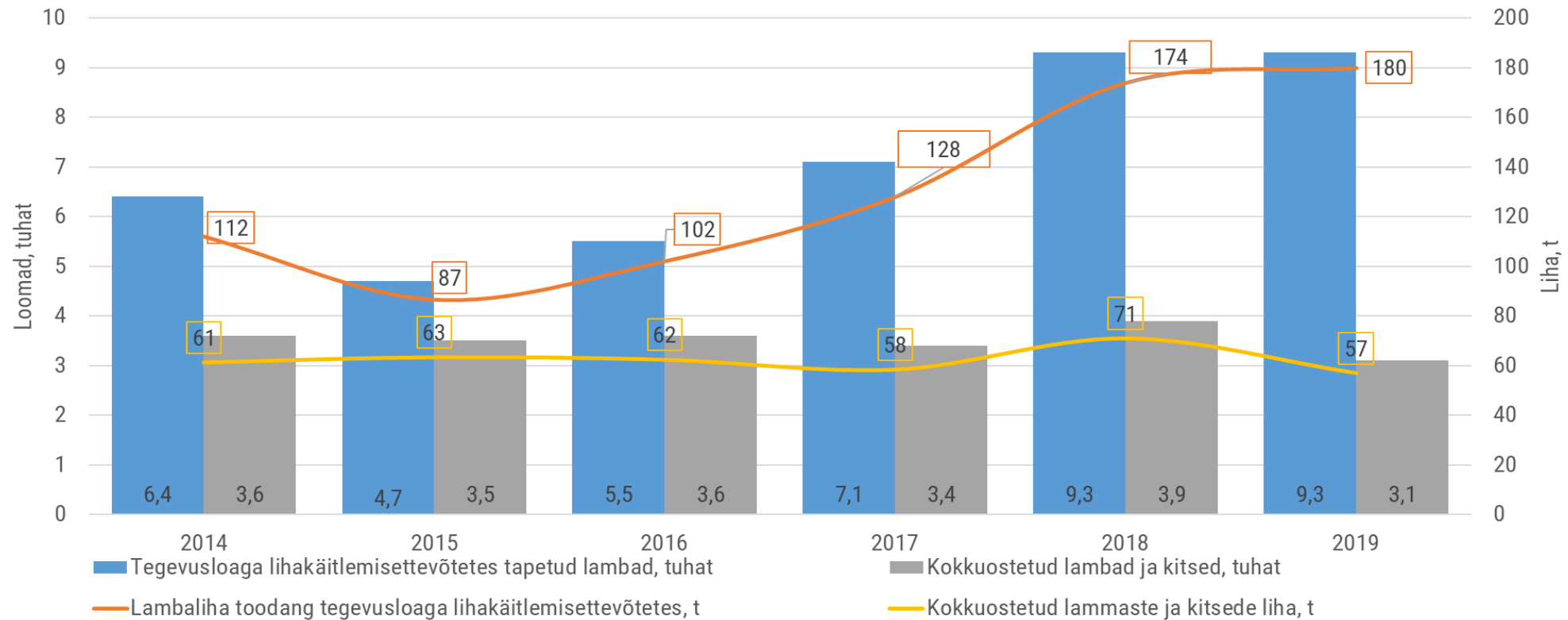
VTA andmed (aastad 2017-2019 kokku)

Tapetud lammastelt ja kitsedelt saadud liha

- 36% lammastest ja kitsedest on Pärnumaal, Saaremaal ja Võrumaal
- 65% kitsedest on ainult kitsekasvatajate karjades ja 89% lammastest ainult lambakasvatajate karjades
- 9% lamba ja/või kitse registris registreerunutest peab mõlemaid
- 22 ettevõtet tegelevad lammaste ja kitsede tapmise ja töötlemisega
- üle 50 ettevõtte on teavitanud VTAd lamba- ja kitseliha käitlemisest

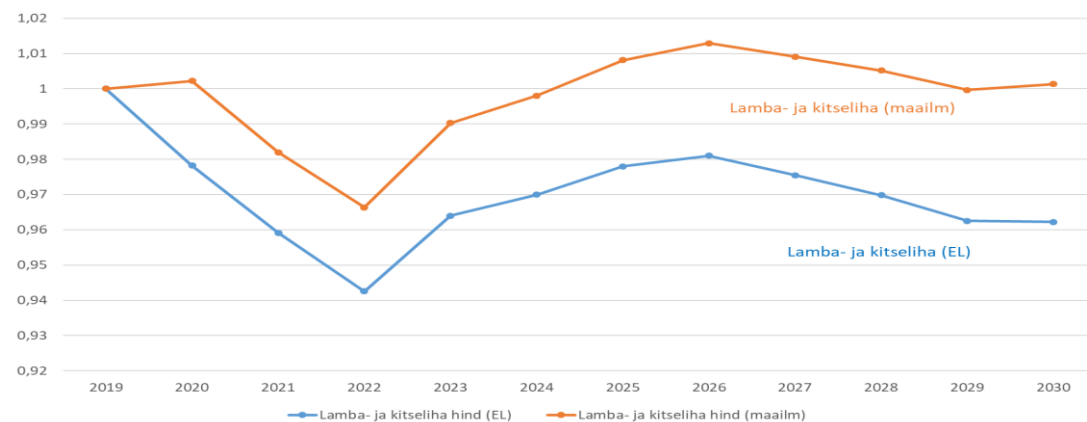
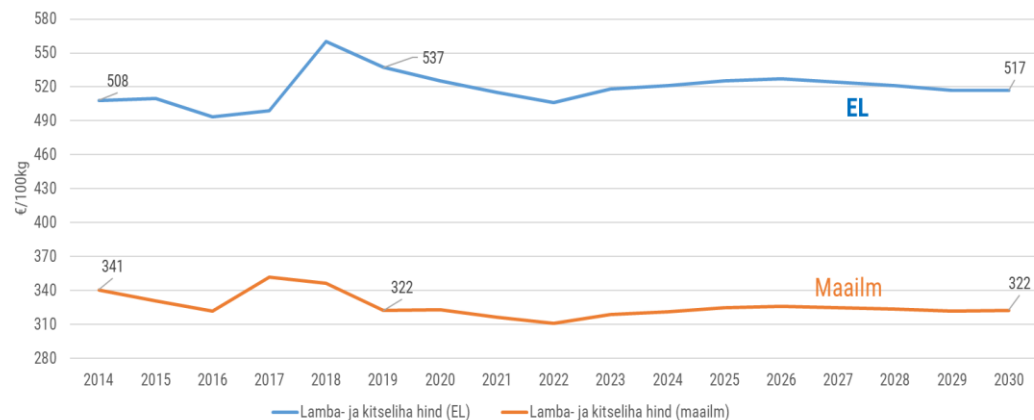
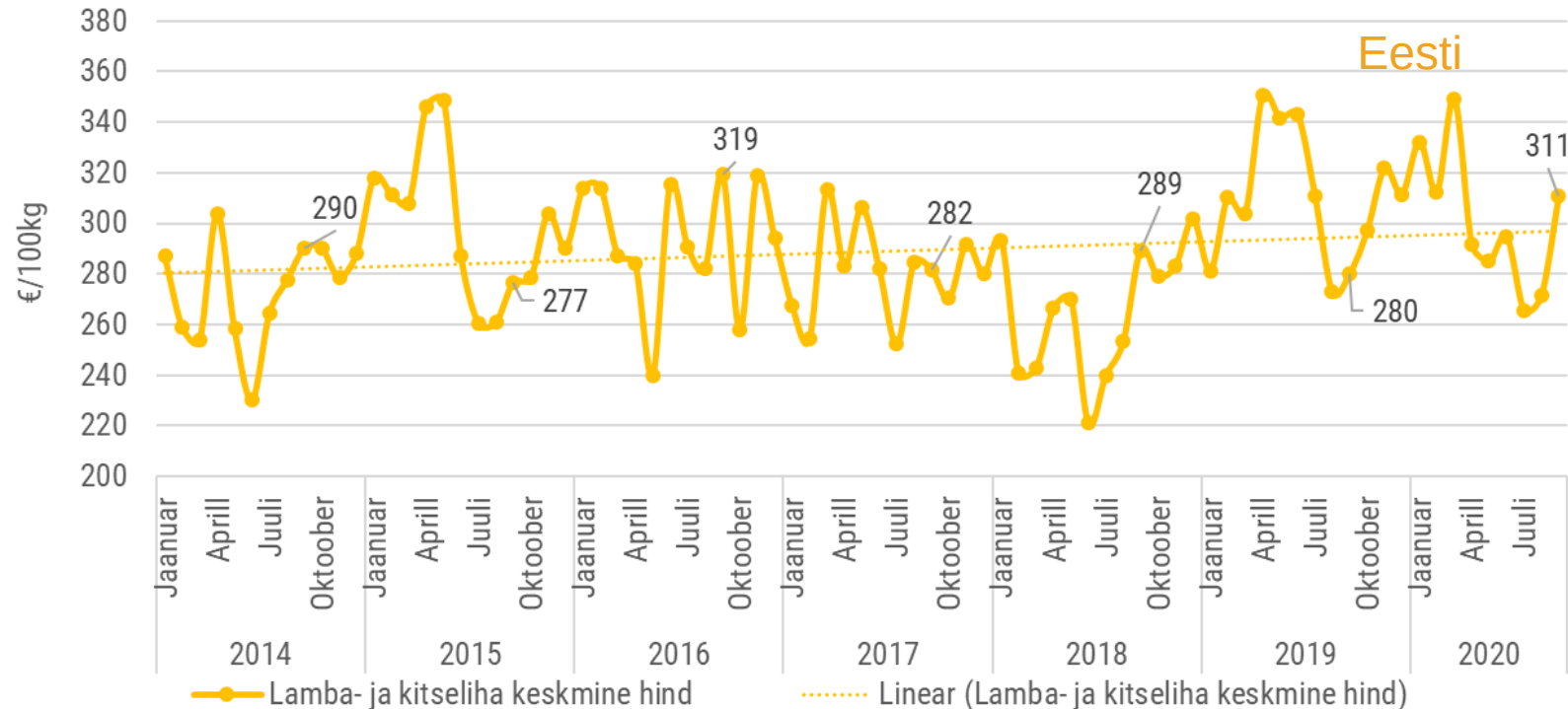
Tapetud lambad ja kitsed ning saadud liha

	Algtase (2017)	2019	Sihttase (2023)
Tegevusloaga lihakäitlemisettevõttes tapetud lammastelt saadud liha, t	128	174	400
Tegevusloaga lihakäitlemisettevõttes tapetud lammaste klassifitseerimine SEUROP järgi	0%	0%	20%

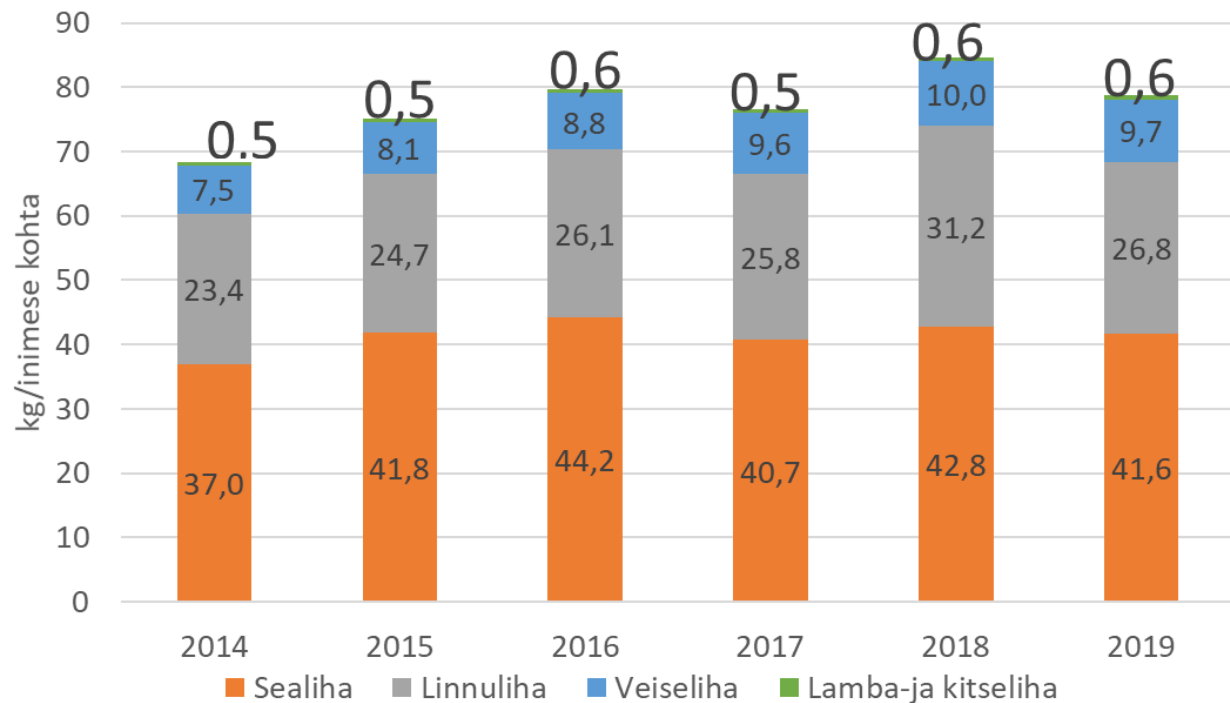
Lamba- ja kitseliha hind

- Lamba- ja kitseliha hind on Eestis kõikuv.
- 2020. a septembris oli lamba- ja kitseliha hind 311€/100kg:
 - +11% võrreldes 2019;
 - +17% võrreldes 2017-2019.

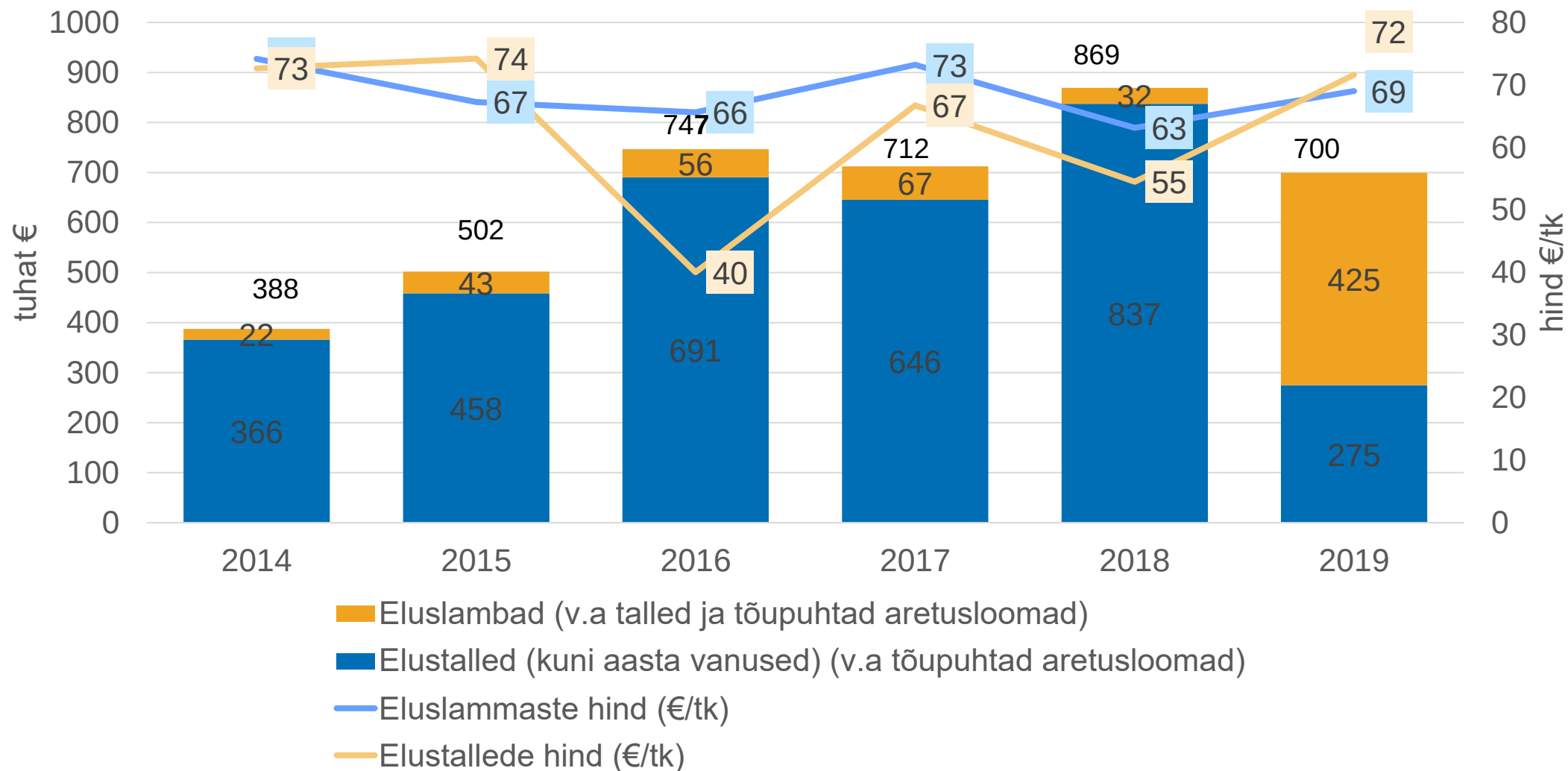
Lamba- ja kitseliha tarbimine

- Eestis süüakse inimese kohta ~ 80kg liha, millest lamba- ja kitseliha 500-600g.
- Eestis süüakse lamba- ja kitseliha 800g vähem kui EL keskmiselt ja 1,2kg vähem kui maailmas keskmiselt.

Liha tarbimine inimese kohta 2019	Veiseliha	Sealiha	Linnuliha	Lamba- ja kitseliha
• EL • OECD • Maailm	• 10,6kg • 14,5kg • 6,4kg	• 33,3kg • 23,0kg • 11,1kg	• 23,3kg • 31,3kg • 14,7kg	• 1,4kg • 1,3kg • 1,8kg

Eluslammaste eksport , 2014-2019 (tuh €, €/tk)

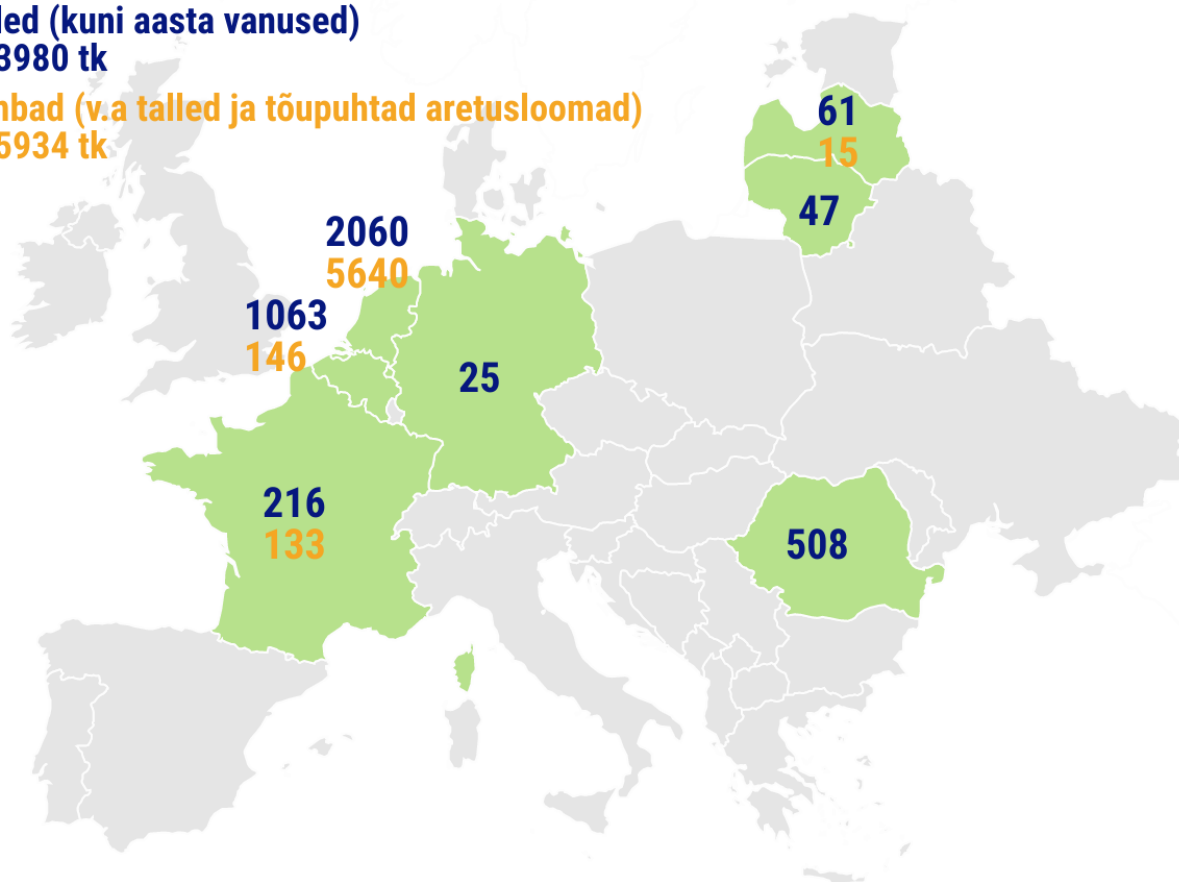
Eluslammaste ekspordi sihtriigid 2019, lammaste arv

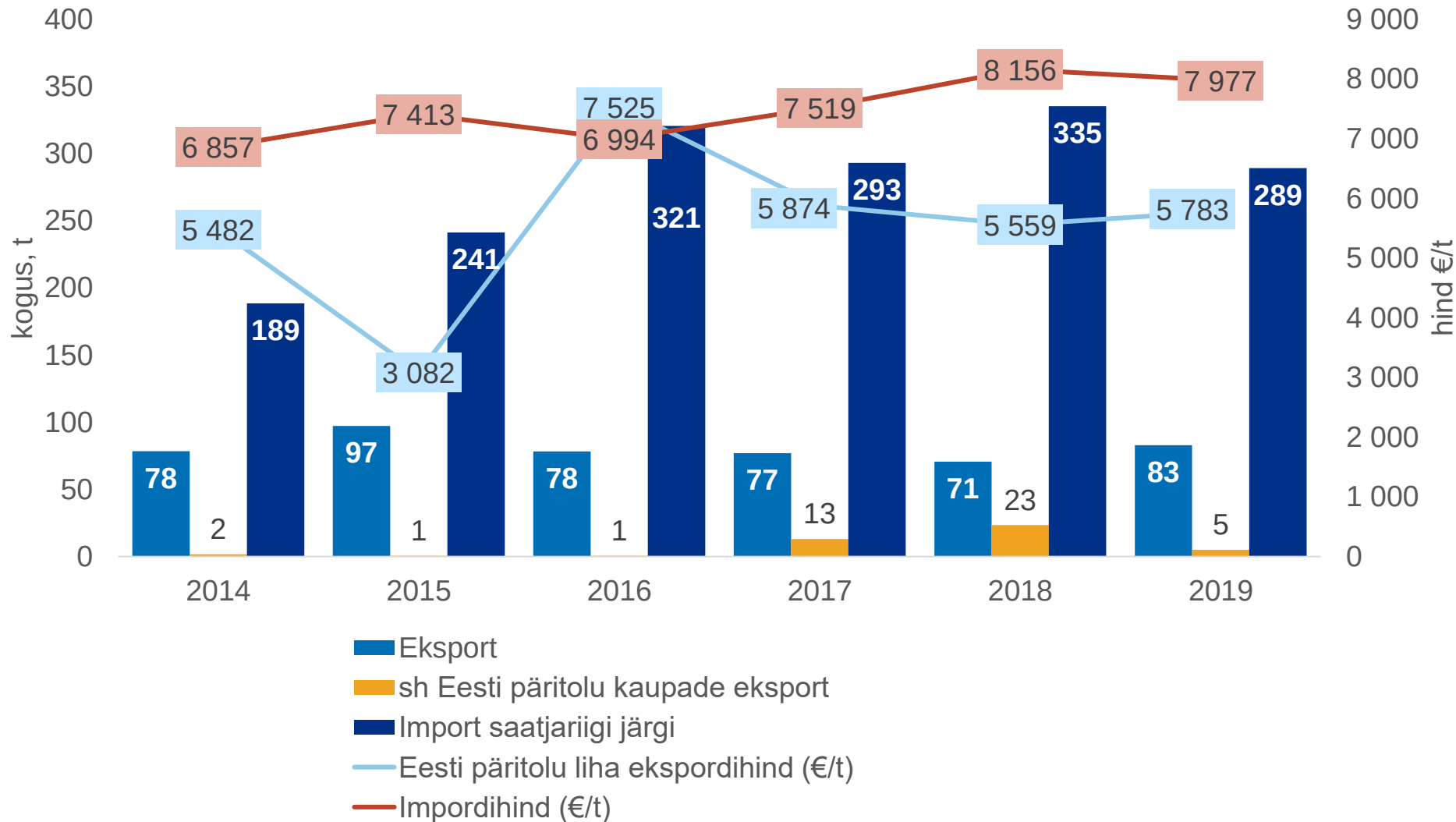
Elustalled (kuni aasta vanused)
Kokku 3980 tk

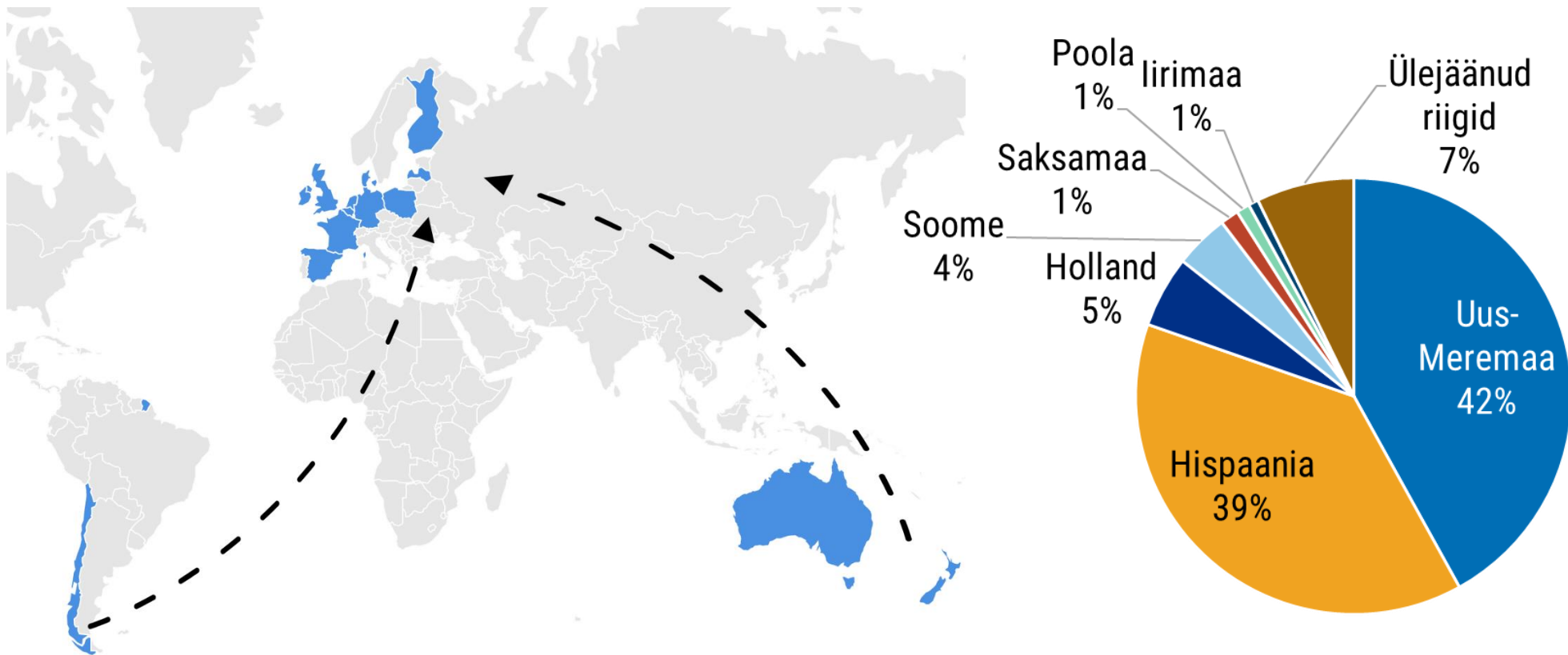
Eluslambad (v.a talled ja tõupuhtad aretusloomad)
Kokku 5934 tk

Lambaliha eksport-import 2014-2019, kogus (t), hind (€/t)

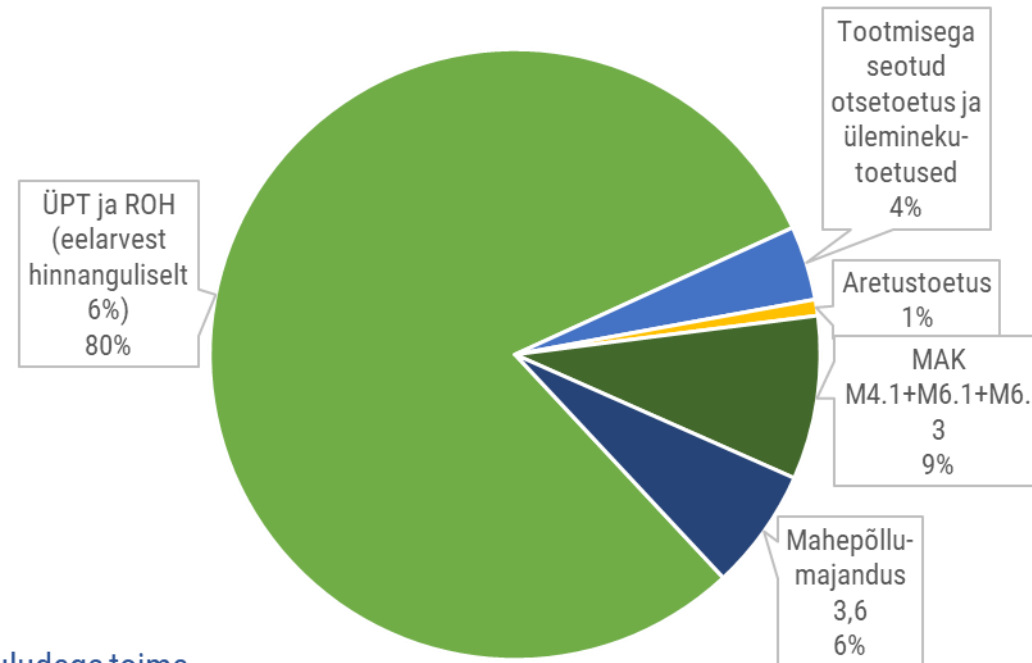
Imporditud lambaliha päritoluriigid, 2019

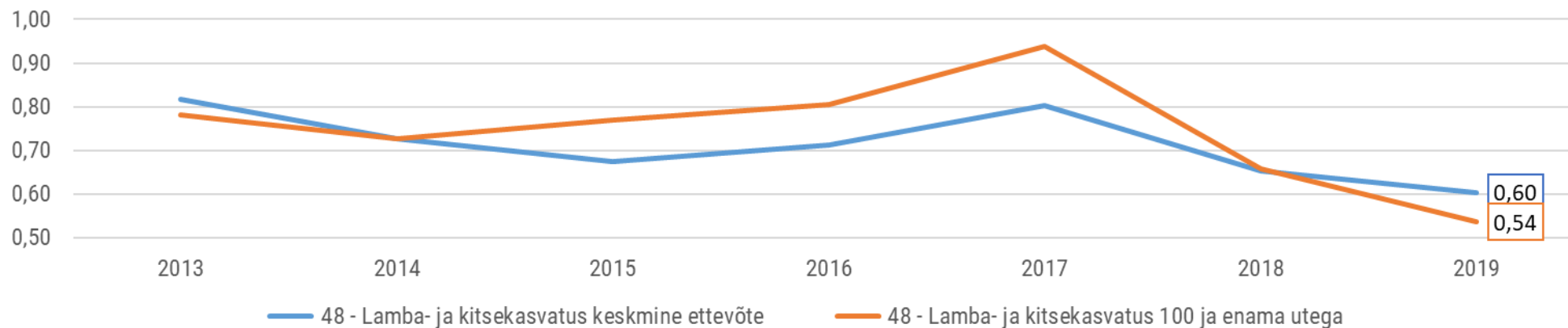
Toetused lamba- ja kitsekasvatusele 2015-2020

 Kokku on lamba- ja kitsekasvatusele määratud toetuseid perioodil 2015-2020 ca **60 mln eurot**, sh 90% sissetulekutoetustena

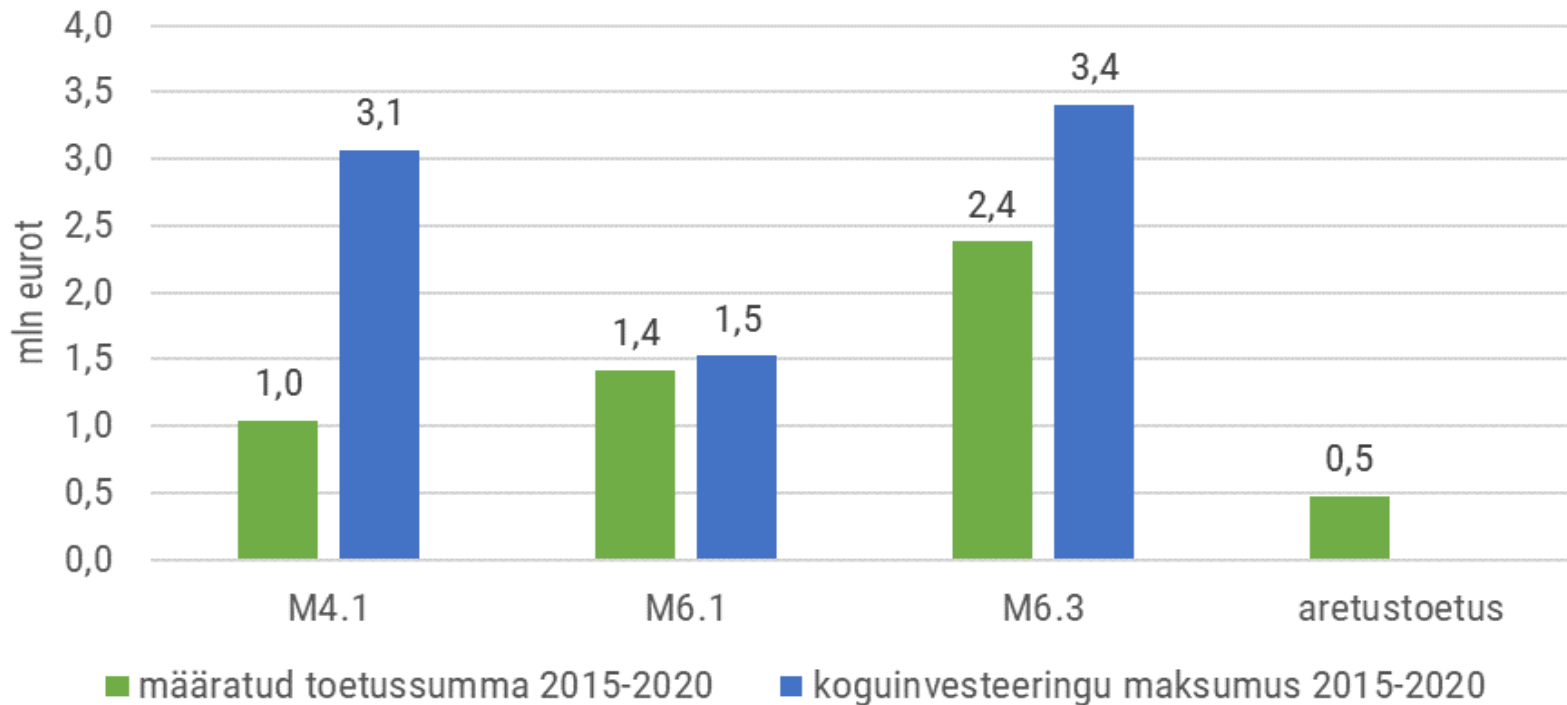
 Keskmise lamba- ja kitsekasvataja sissetulekutes moodustavad toetused (va investeeringutele) **42%**

Lamba- ja kitsekasvatus ei tule ilma toetusteta kuludega toime

Investeringutoetused 2015-2020

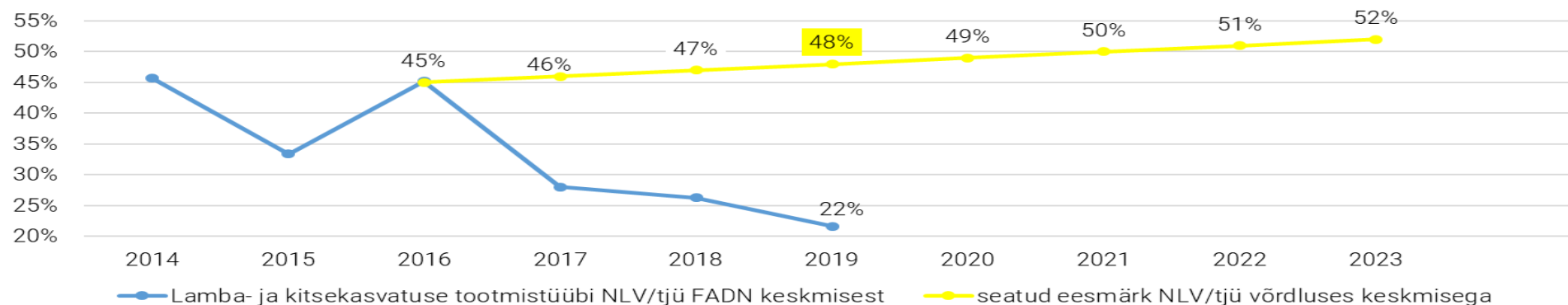
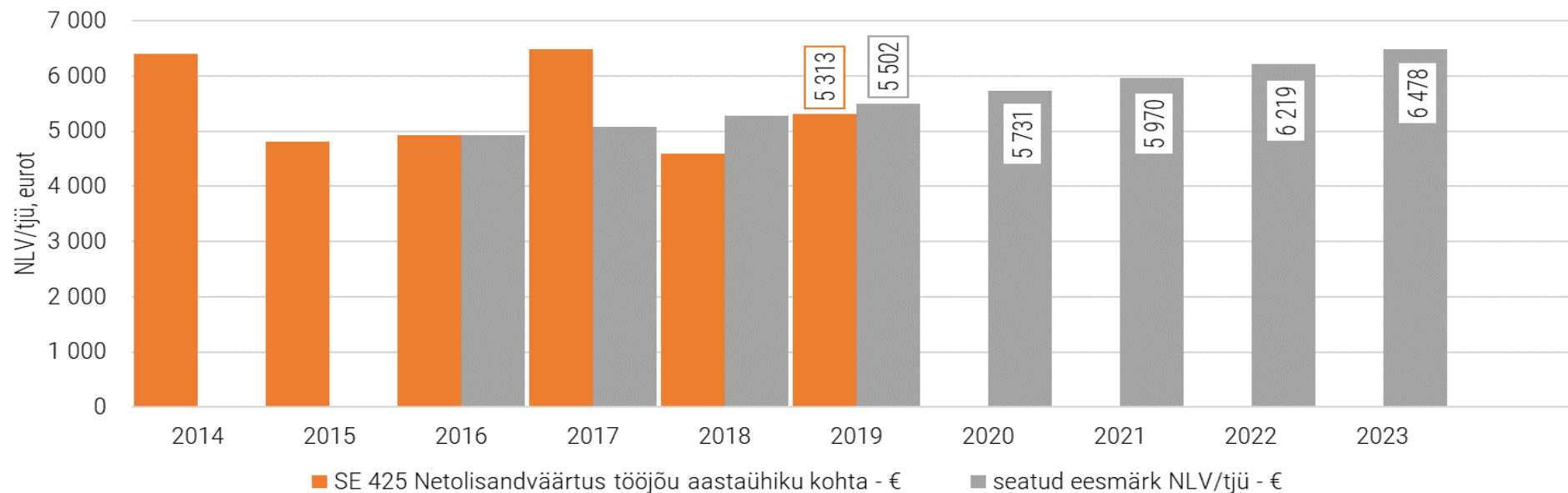
 Kokku on MAK investeeringumeetmetest toetust määratud **204** lamba- ja kitsekasvatajale kogusummas **4,8 mln eurot**,

mille abil on tehtud investeeringuid **8,0 mln eurot**

 Keskmise lamba- ja kitsekasvataja on investeerinud aastate 2015-2019 jooksul kokku 20 743 eurot, millest investeeringutoetus 24%

Mõõdikud arengukavas

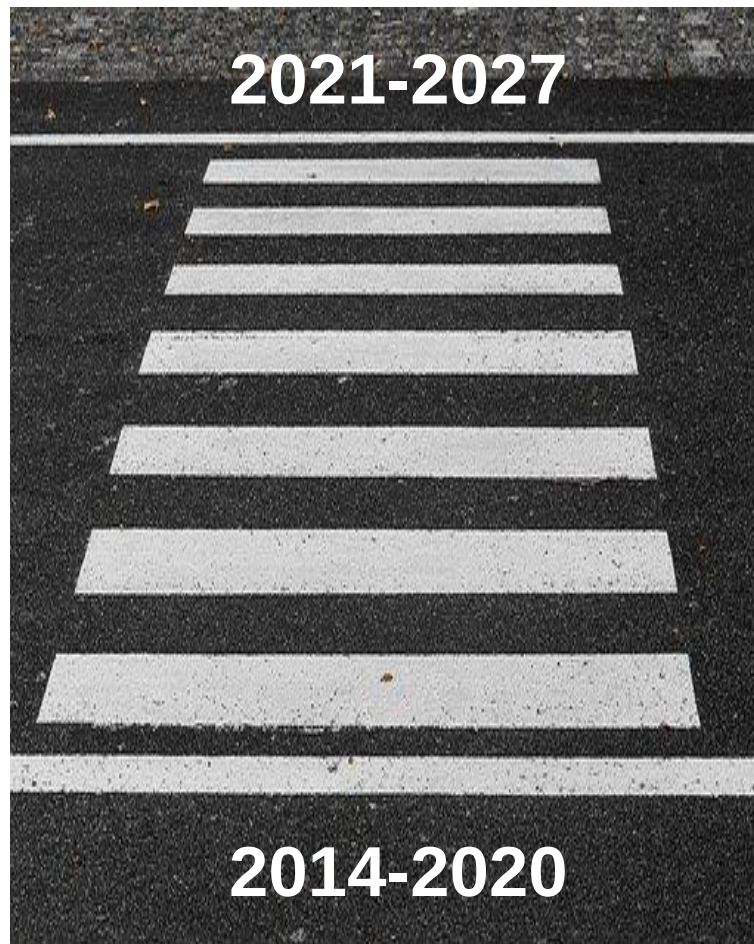
Eesmärgi
le väga
lähedal

**Võimalused ja suundumused uueks
perioodiks**

Üleminekuperiood

2021-2022

- Maaelu arengukavade pikenemine 2 aasta võrra
- Vanad meetmed, uus raha
- Keskkonnatoetuste puhul võimalus võtta uusi lühemaid kohustusi, 1 aasta kaupa kohustusi pikendada
- Jätkuvad senised otsetoetused – ÜPT ja seotud toetused (valikuid võimalik iga aasta uuendada)
- Võimalus maksta üleminekutoetusi
- LEADER – uute kohalike

Ühine põllumajanduspoliitika 2021-2027

Tõhustada arukat, vastupidavat ja mitmekesist põllumajandussektorit, mis tagab toiduga kindlustatuse

Edendada keskkonnahoidu ja kliimameetmeid ning panustada liidu keskkonna- ja kliimaeesmärkidesse

Parandada maapiirkondade sotsiaal-majanduslikku olukorda

Sektori kaasajastamine põllumajanduses ning maapiirkondades teadmiste edendamise ja jagamise, innovatsiooni ja digiülemineku abil ning nende kasutuselevõtu ergutamine

TAGADA ÕIGLANE
SISSETULEK

SUURENDADA
KONKURENTSIVÕIMET

TASAKAALUSTADA
SUUTLIKKUS
TOIDUAINETE
TARNEAHELAS

KLIIMAMUUTUSTE
VASTASED
MEETMED

KESKKONNAKAITSE

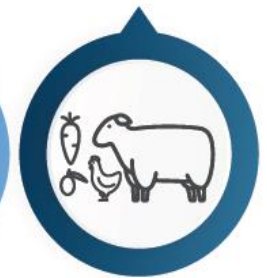
SÄILITADA
MAASTIKUD JA
BIOLOOGILINE
MITMEKESISUS

TOETADA
PÕLVKONDADE
VAHETUST

ELUJÕULISED
MAAPIIRKONNAD

KAITSTA TOIDU JA
TERVISE KVALITEETI

Aruka ja vastupanuvõimelise põllumajandussektori toetamine

Toetada põllumajandustootja **elujõulisust tagavat sissetulekut ja vastupanuvõimet** kogu EL-is, et tagada toiduga kindlustatus

- Põhiline sissetulekutoetus jätkusuutlikkuseks
- Täiendav ümberjaotav sissetulekutoetus jätkusuutlikkuseks
- Tootmiskohustusega seotud sissetulekutoetus
- Saagi, loomade ja taimede kindlustusmaksete toetamine
- Loodusõnnetustes või katastroofides kahjustunud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamise ja asjakohaste ennetusmeetmete rakendamise toetamine
- Investeeringud põllumajandusega seotud taristu kaasaajamisse

Suurendada **konkurentsivõimet ja turule orienteeritust**, pöörates erilist tähelepanu teadusuuringutele, tehnoloogiale ja digiüleminekule

- Põllumajandustootjate materiaalsed ja immateriaalsed investeeringud
- Toiduainetööstuste materiaalsed ja immateriaalsed investeeringud
- Põllumajandustootjate ja toiduainete töötlejate müügivõimekuse tõstmine
- Väikeste põllumajandusettevõtete arendamine
- Mesindusprogramm (sektoripõhine sekkumisliik)
- Sektoripõhine sekkumisliik puu- ja köögiviljasektoris
- Sektoripõhine sekkumisliik muus sektoris

Parandada põllumajandustootjate **positsiooni tarneahelas**

- Tunnustatud tootjaorganisatsioonide loomise toetamine
- Tunnustatud tootjaorganisatsioonide arendamise toetamine
- Ühistulised investeeringud materiaalsesse ja immateriaalsesse põhivarasse
- Liidu ja riiklike kvaliteedikavade rakendamise toetamine

Keskkonnahoiu ja kliimameetmete edendamine ning EL keskkonna- ja kliimaeesmärkidesse panustamine

Panustada **kliimamuutuste** leevendamisse ja nendega kohanemisse ning **säästvasse energiasse**

- Lupjamine
- Väärtusliku püsirohumaa säilitamine
- Metsa süsiniku sidumise ja kliimamuutuse leevendamise võimekuse suurendamine
- Põllumajandustootjate materiaalsed ja immateriaalsed investeeringud

Edendada säästvat arengut ja selliste loodusvarade tõhusat majandamist nagu **vesi, muld ja õhk**

- Keskkonnapraktikate ökokavad
- Mahepõllumajanduse ökokava
- Mahepõllumajandusele ülemineku toetus
- Keskkonnasõbralik majandamine
- Keskkonnasõbraliku puuvilja- ja marjakasvatuse toetus
- Mulla- ja veekaitsetoetus
- Keskkonnakaitselised maaparandusrajatised

Panustada **elurikkuse** kaitsesse, edendada **ökosüsteemi teenuseid** ning säilitada **elupaiku ja maastikke**

- Ökoalade ökokavad
- Tolmeldajate tugiala ökokava
- Ökosüsteemi säilitamise ökokava
- Kohalikku sorti taimede kasvatamise toetus
- Karjatatavate rohumaade toetus
- Poolloodusliku koosluse hooldamise toetus
- Ohustatud tõugu looma pidamise toetus
- Elurikkuse soodustamine Natura 2000 erametsades

Maapiirkondade sotsiaalmajandusliku olukorra edendamine

Olla atraktiivne **noorte põllumajandustootjate** jaoks ja soodustada **ettevõtluse arengut** maapiirkonnas

- Täiendav sissetulekutoetus noortele põllumajandustootjatele
- Põllumajandusliku tegevusega alustava noore ettevõtluse soodustamine

Edendada **tööhõivet, majanduskasvu, sotsiaalsel kaasatust ja maapiirkondade arengut**, sh biomajandust ja säästvat metsamajandust

- Investeeringud maapiirkonna ettevõtete arendamiseks
- Maapiirkonna ettevõtluskeskkonna arendamine
- Maapiirkonna ettevõtluse stardiabi
- Kohaliku arengu strateegiate koostamine
- LEADER – kogukonna juhitud kohalik areng
- Metsataristu korrashoid ja arendamine

Parandada EL-i **põllumajanduse reageerimist ühiskonna nõudlusele toidu ja tervise osas**, sh säästval moel toodetud ohutu ja toitev toit, toidu raiskamine, loomade heaolu

- Loomade heaolu toetus
- Loomade tervise kõrgemate majandamisnõuete toetus
- Loomataudide kontrollprogrammide alase koostöö toetus
- Mahepõllumajandusloomade heaolu toetus
- Toiduainetööstuste materiaalsed ja immateriaalsed investeeringud

Sektori kaasajastamine põllumajanduses ning maapiirkondades teadmiste edendamise ja jagamise, innovatsiooni ja digiülemineku abil ning nende kasutuselevõtu ergutamine

- Nõustajate koolitus
- Nõustajate järelkasvu programmi toetamine
- Nõustamissüsteemi toetus (tugiteenused nõustajatele, koordineeriv keskus)
- Nõuandeteenuse osutamise toetus
- Teadmussiire
- Innovatsioonikoostöö
- Investeeringud bioressursside väärindamise tehnoloogiate demonstreerimiseks

ÜPP eelarve 2021-2027

ÜPP I samm
1,3 miljardit €
+30%

Noored min 2%
Seotud otsetoetused max 15%
Ökokavad min 20%
Baasmakse 63%

Kuni 25%
+15% keskkond/kliima +2 noored

Kuni 30%

ÜPP II samm
702 miljonit €
-4%

LEADER min 5%
TA max 6%
Keskkonnameetmed 30%
Ülejäänud 59%

MAAELUMINISTEERIUM

Aitäh!